

Republika Srbija
MINISTARSTVO PROSVJETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA
ZAVOD ZA VREDNOVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA I ODGOJA

ZAVRŠNI ISPIT NA KRAJU OSNOVNOG OBRAZOVANJA I ODGOJA

školska 2018/2019. godina

TEST

BOSANSKI JEZIK

UPUTSTVO ZA RAD

- Test sadrži **20 zadataka** koje treba riješiti za **120 minuta**.
- Svaki zadatak pažljivo pročitaj, razmisli o tome šta se u zadatku traži i o načinu na koji treba da ga riješiš (zaokruživanje, povezivanje, podvlačenje, dopisivanje i drugo).
- Piši čitko, latiničnim slovima, vodeći računa da tvoji odgovori budu razumljivi, gramatički i pravopisno ispravni.
- Kada rješavaš zadatke u kojima se od tebe očekuje da nešto dopišeš, uvijek koristi pune nazive; skraćenice nisu dozvoljene (npr. treba napisati imenica, a ne im. ili lokativ, a ne lok. i slično).
- Popuni test hemijskom olovkom (tokom rada možeš da koristiš grafitnu olovku i gumicu).
- Odgovori napisani **hemijskom olovkom** ne smiju se precrtavati niti ispravljati.
- Odgovor koji je napisan samo grafitnom olovkom neće biti priznat.
- U kvadrat koji se nalazi sa desne strane zadatka nemoj ništa upisivati. To je prostor u koji će pregledači upisati broj bodova. Na ovoj i posljednjoj strani također nemoj ništa upisivati.
- Ako završiš ranije, predaj test i tiho izađi da ne bi ometao rad drugih.

Želimo ti mnogo uspjeha u radu!

1. Datu tabelu popuni tako što ćeš pored svakog primjera upisati kojoj vrsti riječi pripada.

taj	
drugi	
spavanje	
brz	
ploviti	

2. Pored svake rečenice upiši da li je po sastavu prosta (prosta bi podrazumijevala i proširene rečenice) ili složena.

1. Danima lije neka uporna i dosadna kiša.

2. Proljeće donosi radost ljudima i čini da priroda oživi.

3. Semir je rano ustao i stigao da završi sve obaveze.

4. Armin pjeva.

3. Pred tobom su parovi riječi. Pažljivo procijeni kojoj grupi pripadaju. Zaokruži slovo ispred tačnog naziva.

simpatičan – antipatičan

pametna – glupa

vrijedan – lijen

bistar – mutan

Dati leksički parovi su:

a. homonimi

b. antonimi

c. sinonimi

4. Pročitaj dati tekst. U tabeli ispod teksta date su tvrdnje koje su vezane za njega. Upiši T pored tvrdnje za koju smatraš da je tačna, odnosno N pored tvrdnje za koju smatraš da je netačna.

O pero

Nerkesi

O pero,
Iako si nemoćno i naoko nijemo,
Bez jezika,
Kad prođeš u ruke učitelju,
Od tebe načini slavuja;
Istoga časa počneš izvijati pjesme,
U svakom napjevu otkrivaš hiljadu tajna,
Hodi sada,
Otpočni pjesmu
I složi glas sa slavujem moje naravi!

Tekst pripada autorskoj književnosti.	
Tekst ima lirske elemente.	
Tekst pripada divanskoj poeziji i pun je simbola.	
Tekst je neumjetnički.	

5. Pročitaj pjesmu i odgovori na zahtjeve.

Otac s kišobranom

Kada, popodne, iznenada,
kiša zapljusne ulice grada,
mnoga se kola pred školu sjate
da djecu što prije kući vrate.

I moj otac dođe po mene
s kišobranom, ručke drvene.

Ne zavidim djeci u kolima,
na mekim udobnim sjedištima,
jer u onom gradskom metežu
s ocem tek poneku riječ svežu.

I ruke su u kolima zauzete
ne mogu djeci da polete.

A moji prsti odmah se uvuku
u dobru, veliku očevu ruku,
i tu osjete da ih grije
ljubav mog oca koji se smije.

I tako idemo kao dva druga,
a riječ nam svaka topla, duga.

Ismet Bekrić

a) Koje dvije vrste strofe su zastupljene u pjesmi?

_____ i _____

b) Koja rima je zastupljena u pjesmi?

6. Zaoruži slovo ispred tačnog odgovora.

Roman *Zeleno busenje* napisao je:

- a) Enver Čolaković
- b) Edhem Mulabdić
- c) Ćamil Sijarić

7. Dat je tekst sa pravopisnim greškama. Podvuci riječi u kojima uočavaš pravopisne greške i napiši ih pravilno.

Osvanulo je Bajramsko jutro. Neznam u kakav će se dan pretvoriti, niti u kakvu će večer prerasti, ali već sada odiše posebnošću i nekim neodoljivim svečanim tonom. Radujem se svemu što slijedi i sa nestrpljenjem iščekujem posjetu rodbine i prijatelja, tradicionalni ručak i ushićenje djece koja sa šarenim kesama čekaju da im iz kuće iznesem bonbone.

8. Dati tekst pažljivo pročitaj i parafraziraj (prepričaj) ga. Potruđi se da ti rečenice budu jasne, pravopisno tačne i da obuhvatiš sve bitne elemente fabule iz teksta.

Lisica i gavran

Ugrabio gavran veliki komad lijepog žutog sira i ponio ga u gnijezdo da ga na miru pojede. Leteći se umori i slete na granu velikog drveta. Sir je mirisao i miris je privukao gladnu lisicu. Sjedne lisica ispod drveta, gleda u gavrana i misli kako da se dočepa sira.

– Kako ti je lijepo i sjajno perje, dragi gavrane! – reče lisica umiljatim glasom.

Gavran šuti.

– Još kad bi imao tako lijep glas kao što imaš lijepo perje, gdje bi ti bio kraj – veli lisica, gledajući jednako u sir.

Gavran je i dalje šutio.

– Poznajem tvoju familiju. Svi u njoj imaju lijep glas. Ali ti, dragi gavrane, imaš sigurno najljepši glas. Ko ima tako lijepo i tako sjajno perje mora imati još ljepši glas.

Prevari se gavran pa otvori kljun i graknu. Sir mu ispade iz kljuna, pa pade pred lisicu i ova ga pojede.

Narodna basna

9. Pročitaj tekst, pa odgovori na zahtjeve ispod teksta.

Derzelez ubija aždahu

U davno vrijeme na Pešteri je bilo veliko jezero. U tom jezeru je živjela aždaha, koja je morila ljude i stoku mještana peštarskih sela. Ovim krajem često je prolazio nadaleko poznati junak Alija Đerzelez, pravednik i zaštitnik nejakih. Jezero u kojem je živjela aždaha bilo je sa strana obraslo trskom da se jedva do njega moglo doći. Kada je aždaha uzimala danak od Pešteraca, to se pročuje nadaleko. Nekako haber stiže i do Alije, koji osedla konja, obuče zeleno ruho, pripasa sablju i drugo oružje, s namjerom da kutariše Pešterce napasti. Kada Alija dođe u Pešter, malo se odmori i oko podne htjede da klanja, a kako nije imao druge vode osim jezerske, do koje nije mogao da dođe tako lahko, tu isuče sablju, pomenu Boga i reče: „Ej, pusto polje, slana te bila, a stoka se množila.” (Zato danas stoka na Pešteri ne može nikako da se oslani.) Alija mahnu sabljom i udari o kamenu ploču, koja se nalazi niže od današnjeg sela Devreča, na ivici polja, a iz ploče poteče voda, koju ljudi danas nazivaju Đurovača. Na ovoj ploči i danas postoje udubljenja, čovječijih stopa, te konjskog kopita i đema od huzde. Po starom običaju, na ovom mjestu se održava teferič na Alidun, drugog augusta. No, kako Alija uze abdest i preklanja podne, to aždaha nasrnu na njegova konja. Alija uhvati konja, pojaha ga, te učini juriš na aždahu. U toj borbi Alija rani aždahu i ona počne bježati. Kako stigne na neko mjesto i padne, ljudi su ta mjesta tako i nazivali. Tako kako je aždaha pala na mjesto i počela da reži, ljudi su to mjesto nazivali Reževiče. Odatle je ona poletjela u pravcu današnje Duge Poljane i u letu na jednom mjestu zakačila vrh jele i okrnjila je. To mjesto nazvaše Krnja Jela. Odatle je promijenila pravac i poletjela desno u pravcu Koštanpolja, bacila se preko brda Krnja Jela, pa to nazvaše Baćica. Odatle je aždaha poletjela niz doline, a krv joj je tekla. I tamo gdje je najviše točila to mjesto nazvaše Točilovo. Kada je sva iznemogla, počela se uvijati kao guja i to mjesto nazvaše Gujče. Aždaha je mijenjala boju i u jednom trenutku je pocrnjela kao Harap i to mjesto nazvaše Harapoviće. Kako ljudi nisu mogli da stignu ni aždahu ni Aliju, to su uzgred pitali ljude da ih nijesu vidjeli. Jedan im mještananin odgovori: „Ona počne da me laje.” To mjesto nazvaše Melaje. Najzad je Alija sustiže i zadade joj smrtonosni udarac, a ona se pruži. Kada stigoše ljudi i vidješe je pruženu, to mjesto nazvaše Pružanj.

Sandžačka narodna legenda

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

U ovoj priči se govori o:

1. Ljepotama prirode na Pešteri.
2. O junaštvu Đerzelez Alije i o tome kako su nastali nazivi lokaliteta na Pešteri.
3. O sretnom životu ljudi na Pešteri.

- 10.** Koristeći stečeno znanje iz pravopisa o rastavljanju riječi na kraju reda, odgovori na zahtjeve. Pored svake riječi koja je pravilno rastavljena u tabeli na kraju reda upiši T; pored nepravilno rastavljene riječi upiši N.

pjesm- ica	
kompju- ter	
profes- orica	
uvija- nje	

- 11.** Linijama poveži vrste pridjevskih zamjenica sa odgovarajućim primjerom.

NEKAKAV

ODRIČNA

NIČIJA

OPĆA

SVAČIJA

NEODREĐENA

KAKAV

POKAZNA

OVOLIKI

ODNOSNO-UPITNA

- 12.** Pažljivo pročitaj odlomak i odredi koju od u zagradi ponuđenih stilskih figura prepoznaješ u datim stihovima (personifikaciju, metaforu, alegoriju, onomatopeju).

Cio svijet da obideš redom,

ne bi našo onakova sv'jeta.

On je majdan darovitih ljudi,**šeher Mostar ures je svijeta.**

U ovim stihovima uočljiva je _____.

13. Dat je odlomak iz priče *Dušmani*. U odlomku podvuci monolog Uti-efendije.

Kad se vraćao od Lutfi-bega, pade mu na pamet nešto, što nikad dosad ne bi njemu palo na pamet. A to je: da kaže svojoj starijoj hanumi sve o dušmanluku Lutfi-begovom i Zejnel-begovom i kako je primio amanet na sebe da ih izmiri, te da vidi hoće li se ona dosjetiti, kako bi to moglo biti. Nasmija se prvo sam sebi, od kud i to da mu dođe na pamet. Pa ne samo što se nasmija, nego se čisto i postiđe pred sobom. Zar on, toliko učen i čuven, pa u žene da traži pameti?! Ama, koliko god da se smijao i stidio toga, toliko mu se više vrzlo to po pameti.

“Eto, Uti-efendija, ti svaki put kažeš: žene su ovakve, te onakve.

Pa vidi, je li istina što zboriš?”

Tako je sam sebi šaptao, pa najposlije riješi se, koliko da okuša je li istina, da će ženska pamet stići i tamo gdje ne može čovjekova. Tako on to kaže hanumi. A hanuma, kao da je znala da bi Uti-efendi volio da se žena ovdje ničem ne dosjeti, odgovori brže-bolje:

– Ih, bolan, pa to je kolaj, te još kako!

– Šta kažeš?! – pita Uti-efendija.

– Tako, kolaj!

– Ama, ja se mučim evo već tolike godine da ih izmirim, pa ne mogu.

– I ne možeš. Te rabote ne pišu po ćitabima, to su naše ženske rabote.

Udesi ona lijepo da Sejit Zejnel-begov vidi Šerifu Lutfi-begovu, a ni on da ne zna koja je to djevojka, ni ona koji je to momak. A Šerifa lijepa kao neubrana jabuka, a Sejit momče da ga nadaleko nema.

Branislav Nušić (*Ramazanske večeri*, skraćena i prilagođena verzija priče *Dušmani*)

14. Pred tobom se nalazi odlomak iz putopisa. Pročitaj ga i zaokruži slovo ispred njegovog naziva.

Davno je pojeo svoje kapetanske čakšire s lampasima. Jutros mu pred otvorenim gradskim kapijama presvisnu nekoliko posljednjih vojnika žutih kao takiše.

(... rodio se bezimen, nekršten, neturčen... kao pastirska varda na obali zelene rijeke čudnog romanskog imena... hiljadu četiri stotine četrdeset četvrte prvi put ga spomenuše, na dnu stare povelje; Počitelj – tvrdi grad na Neretvi... Čuvala ga je mađarska posada, jedna kula i jedan ugarsko-hrvatski kralj...).

Jeza je prošla rebrima dotrajalih kostura, starih čardaka i bastiona i procvala u izlokanoj kaldrmi njegovih mrtvih sokaka.

(... dvadeset sedam godina utvrđivana, dubrovačkih zlatnika, Matije Korvina i mađarskih oklopnika... nadživje sijedog Hercega Stjepana... završi svoju kršćansku biografiju i predade se humskom vojvodi i arnautskim čaušima poslije kratke opsade... zadrža staro ime i dobi novi čin...).

a. *Grad zelene brade*

b. *U pohode Sirriji*

c. *Bejrut*

- 15.** Pažljivo pročitaj odlomak iz teksta. U nekoliko jezičkih i pravopisno ispravnih rečenica izrazi svoje zapažanje o humoru i nadmudrivanju u tekstu.

Putnik i gostioničar

Uđe nekakav putnik, gladan, u neku gostionicu, a nije pri sebi imao ništa do deset-petnaest para, pa zaviče gostioničaru;

- Hej, gazda! Daj da dobro ručam za moje pare!

Ovi mu iznese dobar ručak, što je najboljega u ovi mah imao, a putnik, kad se dobro najede i napi, opet zove:

- Hej, gazda! Hodi, da ti pošteno platim.

Izvadi mu one pare pa reče:

- Ovo su moje pare, ja, duše mi moje, kod sebe više nemam!

Gostioničar vidje da ga je putnik prevario, pa mu polahko reče:

- Hajde, nek ti je prosto što si me prevario, a halal ti što si izjeo i popio, ali te molim hajde dovečer u onu prema meni (pokaže mu prstom) gostionicu, pa to isto uradi i onom drugom gostioničaru.

A putnik mu odgovori:

- Duše mi, neću, jer sam kod njega ovako sinoć večerao, pa me on naučio da kod tebe dođem ručati.

Šaljiva narodna priča

- 16.** Dat je tekst sa četiri pravopisne greške koje treba pronaći i podvući. Ispravke unesi u tabelu ispod teksta.

Ne znam koliko sam bio kod jevrejina – u onoj čudnoj pećini, punoj mirisa i zvukova koje, dok god sam živ, ne ću moći zaboraviti niti sebi objasniti. Ponovo kažem: čudan je, čudan ovaj svijet!

U nečijem sam džepu.

Neznam čiji je džep.

Samo to znam da je svijetao i mirišljav; odiše na sunce kad ono zalazi za rumene hume i ljetnja predvečerja, kad se ptice gnijezde za noćni san, a sve tamnije vode žubore pjevom ljubavi i noćne tuge.

Kakav li je to džep, tvoje novo sklonište, u kojem se sad – poslije Jevrejinove kase nalaziš? – vjerovatno se pitate svi vi koji me pratite.

Čovjek je ušao u radnju. Kupio ovo i ono. Pazario, kao što se to kaže. kilo sapuna, šećera, kahve, žilete, i još koješta.

Pravopisne greške	Ispravka

- 17.** U datoj rečenici podvuci sve imenice i odredi im funkciju (službu).

Snijeg je u petak padao, obijelio je krovove, brda i planine.

IMENICA	FUNKCIJA IMENICE

18. U datoj rečenici podvučena je jedna stilska figura. Napiši njen naziv i odredi značenje u rečenici.

U posljednje vrijeme, rado čitam Selimovića.

Stilska figura: _____

Značenje: _____

19. Poveži nazive djela sa odgovarajućim imenima autora.

Volio sam Vas

Ezop

Kraljević i prosjak

Aleksandar Segejevič Puškin

Lisica i grožđe

Mark Tven

Knjiga dana

Taha Husein

20. Dati su ti neki leksički parovi. Pažljivo ih pogledaj i u svakome podvuci pravilno napisani dio.

zbog ničegani – ni zbog čega

petero – petoro

gimnazijski – gimnaziski